

JUBILEUM VÝZNAMNÉHO ZNALCE

Rudolf Gilbert: 115 a 90 (9)

Už rok sledujeme osudy R. Gilberta, výrazné osobnosti filatelistického života u nás po více než půl století. Znalce, který si získal nesčíslně obdivovatelů i řadu zarytých odpůrců. Člověka, kterému známky přinesly slávu a peníze, ale i roky soudních problémů a obav. Možná světového rekordmana v počtu známek ověřených značkou s jeho jménem, které znají sběratelé od Aljašky po Austrálii. Zcela jistě originálního člověka, který si právem vydobyl místo v naší filatelistické historii.

FRANTIŠEK BENEŠ

Znalce

Už jsme řekli, že RG byl soudním znalcem – tuto funkci vykonával od roku 1926 do roku 1965, tedy rovných 40 let. V Německu byl členem Svazu filatelistických znalců (BPP) pro obor československých známek. Nezabýval se však jen jimi, vedle protektorátu a Slovenského státu ověřoval i některé emise ciziny, např. Rakouska (Jubilejní 1908 a 1910), Jugoslávie (přetisky z II. světové války) a s jeho značkou se můžeme setkat i na dalších známkách.

Jako znalec byl RG nepochybně velmi pracovitý – za život opatřil svou značkou obrovské množství známek, údajně řádově stovky tisíc, což z něj činí rekordmana nejen mezi našimi znalci, ale i v mezinárodním měřítku. Jde o těžko představitelný počet, o němž se například Ervín Hirsch vyjádřil krajně pochybovačně. Léta však ukázala, že se mýlil, o čemž se můžeme přesvědčit na jednoduchém příkladu: Kolik jste v životě viděli protektorátních přetiskových sérií? A kolik z nich bylo ověřeno Gilbertovou značkou? Já jich během let viděl odhadem tisíce – a ověřených od něj z nich byla jistě alespoň desetina (a spíše mnohem víc). Při nákladu řekněme čtvrt milionu sérií, pokud by z nich ověřil pouhopouhých 5 %, dělalo by to 12.500 sérií, což při 19 hodnotách činí 237.500 známek! Mluvíme přitom o jediné sérii! Jak to mohl stihnout? To vrtalo hlavou i jeho současníkům a ani já jsem si to dlouho nedokázal vysvětlit. Odpověď je přitom jednoduchá: známky ověřoval mnohdy v celých arších, jak je obchodníci přinesli z pošty nebo vytáhli ze skladu. Pro své zákazníky si u RG totiž často nechávali označovat i běžné hodnoty, zejména ČSR I, které to samozřejmě vůbec nepotřebovaly, ale on si za to účtoval tak malý poplatek, že stálo za to si levně obstarat něco, co konkurence nenabízela.

Známku Pof. 43 přes nepatrnou cenu RG ověřil, čehož využil padělatel a odbarvil ji ze zelené na modrou. Známkou 300 h HaV 1923 III. typu s Hz, ověřená RG bez přidavné značky, přezoubkovaná na dražší Řz.

Že je to reálné jsem se sám přesvědčil, když Slovenská pošta v polovině devadesátých let prodala za pakatel zásobu už neplatných neupotřebených československých poštovních známek, v níž se mimo jiné nacházela řada do té doby hledaných odlišných papírů. V rámci následujícího rozprodeje tohoto skladu mi byly předloženy ne archy těchto odchylek, ale jejich celé původní zalepené balíky, obsahující vždy sto archů – a některé byly i víc než desetkrát! Uvážíme-li, že každý obsahoval 100 archů po 100 známkách, bylo v každém 10 tisíc jednotlivých exemplářů, krát deset balíků, to pak mluvíme o 100.000 stejných známkách, z nichž každou by teoreticky byl důvod ověřit (šlo o katalogizovanou odchylku papíru). To zní jako hrozně velké číslo, ale protože by šlo o ryze mechanickou práci (na papír stačilo posvítit UV lampou a nemuselo se dál nic zkoumat), trvalo by takový arch opatřit sto otisky značky řekněme minutu či dvě, balík dvě až tři hodiny a deset balíků, tedy sto tisíc známek, by bylo hotových teoreticky za tři pracovní směny. Já jsem tehdy neověřil ani jednu, jednak proto, že to nemělo praktický smysl, a jednak jsem proti používání otisků značky na svěžích známkách; ovšem jako názorná ukázka toho, že by to šlo, mi tento případ posloužil dobře.

RG samozřejmě ověřoval i jednotlivé známky a složitější případy, než byl třeba protektorátní přetisk. Nermalou část materiálu však ověřil v době, kdy šlo vlastně o novinky, a to, co se dnes vyskytuje jako jednotlivost, on měl příležitost vidět v páskách, blocích, částech archů či celých PA.

Pracovní stůl R. Gilberta rodina dodnes chová jako památku (původní jsou i jeho pastelky). U něj ověřil nepředstavitelné množství materiálu, a když si to uvědomíme, je ten stůl vlastně překvapivě malý...

K ověřování používal olejovou tiskařskou barvu, kterou si prý rozetřel na prstu levé ruky, nanesl ji na značku, kterou držel v pravé ruce, a tu pak otiskl na známku.

Když pro úraz ruky v roce 1984 přerušil svou znaleckou činnost, známý sběratel Karel Rossy mu napsal dopis v němž ho vyzývá, aby veřejnosti sdělil, jak bude po ukončení znalecké činnosti naloženo s jeho razítky.

V roce 1990 na toto téma napsal dva články do Filatelie a požádal rodinu R. Gilberta, aby osud značek objasnila.

NEOTIŠTĚNÝ DOPIS

Obrodný proces, který zachvátil celou naši zem, se projevil a jistě ještě projeví ve všech oblastech našeho života, nevynechá ani naši organizovanou filatelii — Svaz československých filatelistů. Deformace minulých let, zvláště pak posledního dvacetiletí, tvrdě zasáhly i naši organizaci a projevíly se i na stránkách časopisu Filatelie. Byla uveřejněna řada článků politicky motivovaných, s jejichž obsahem nebylo možno souhlasit a které byly v rozporu s cítením převážné většiny našich členů. Na druhé straně nebylo jistě možno uveřejnit vše, co do redakce došlo od stálých dopisovatelů či ostatních členů svazu, nejednou i přes nesouhlas ved. redaktora ing. Houšky. Mezi tyto bezesporu patří i otevřený dopis adresovaný panu prof. dr. Rudolfovi Gilbertovi, který jsem pod názvem „Co bude dál, vážený pane profesore?“ zaslal redakci k otištění dne 10. 2. 1984. Jeho doslovné znění bylo toto:

V Praze dne 10.2.1984

Vážený pane profesore,

není tomu dávno, co jsem se dozvěděl, že končíte se svojí znaleckou činností. Jistě na to máte plné právo ve svém pokročilém věku, jako každý z nás má právo na zasloužilý odpočinek.

Je mně samozřejmě známo, že jste nikdy nebyl svazovým znalcem a členem Komise znalců při ÚV SČSF. To však nemění nic na skutečnosti, že v mé sbírce československých známek mám několik set exemplářů na kterých jste svoji značkou označil jejich převost. V majetku celého kolektivu sběratelů československých známek je těchto známek jistě několik set tisíc.

Proto nejen jménem svým, ale i jménem širokého kolektivu sběratelů československých známek obracím se na Vás s otázkou "Co bude dál?" Znalecké razítko se jistě nedědí, to není možno jen tak někomu předat.

Jistě nejen já, ale i celá sběratelská veřejnost má zájem na tom, aby Vaše razítko nebylo výhledově zneužito, aby nikdo jiný nemohl označovat známky Vaším jménem, bez Vašeho vědomí. Tento zájem máte jistě i Vy po těch dlouhých letech znalecké činnosti. Proto se na Vás obracím s dotazem, zda po ukončení Vaší znalecké činnosti bude Vaše razítko protokolárně znehodnoceno či zničeno?

Současně využívám této příležitosti k tomu, abych Vám co nejraději poděkoval za Vaši nezištnou pomoc, za bezplatné rady, které jste nám sběratelům československých známek "U Nováků" poskytoval ve všech případech, kdy jsme si nebyli jisti zda kupujeme skutečně to, co nám prodávající nabízel.

Přeji Vám aby jste se ve zdraví a duševní svěžesti dožil 100. výročí založení Klubu českých filatelistů, kde jste již desítky let čelným funkcionářem a čestným členem.

Váš

Ing. Karel Rossy

Stále se zhoršující zdravotní stav prof. Gilberta koncem roku 1983 a počátkem roku 1984, pro který již odmítal sběratelům zkoušet a označovat předložené známky, byl důvodem, pro který jsem napsal

tento otevřený dopis. Jeho obsah jsem s ním podrobně projednal, ještě před odesláním redakci Filatelie. Byl jsem mlie překvapen jeho přístupem k obsahu dopisu, neboť v něm neviděl z mé strany žádnou snahu o jeho „pochování“ jako znalce, ale pouze to, co jsem dopisem sledoval — protokolární znehodnocení znaleckého razítka. Sám ještě zdůraznil, že českoslovenští sběratelé, kteří se na něho obraceli s důvěrou po celá desetiletí, mají plné právo vědět, jak bude s jeho znaleckým razítkem naloženo, aby i po jeho smrti měli plnou důvěru ke známkám s jeho značkou. Přislíbil, že po uveřejnění tohoto dopisu písemně odpoví redakci Filatelie, včetně údaje o termínu a způsobu likvidace znaleckého razítka.

Marně jsem čekal na uveřejnění tohoto dopisu. Teprve po urgentci jsem se od redaktora ing. Houšky dozvěděl, že uveřejnění dopisu zakázal předseda redakční rady dr. František Švarc.

Nevím, co vedlo jmenovaného k tomuto rozhodnutí. Zda to byla jen skutečnost, že prof. Gilbert nebyl svazovým znalcem, nebo spíše proto, že nebyl oblíben některými členy předsednictva ÚV SČSF? Osobní vztahy byly zřejmě nejdůležitější, zájem široké sběratelské veřejnosti musel jít stranou!

A tak „zásluhou“ dr. Švarce dodnes nevíme, co se stalo po smrti prof. Gilberta s jeho znaleckým razítkem a zda jím dodnes někdo neoráží padělky našich i cizích známek ke škodě všech poctivých sběratelů.

Ing. KAREL ROSSY

S. ČS. F.
SWAZ ČESKOSLOVENSKÝCH FILATELISTŮ
Fédération des Philatélistes Tchécoslovaques

110 00 PRAHA I - STARÉ MĚSTO, CELETNÁ 26 - ČSSR

Vážený pan
MUDr. Zdeněk G i l b e r t

u Prahy

8 dopis ze dne: Naše značka: PRAHA dne: 13. března 1986
(uveďte v odpovědi)

Zkušební značky zemř. prof. Dr. Ing. Rudolfa Gilberta

Vážený pane doktore,

s odvoláním na náš telefonický rozhovor si Vás dovoluji požádat o Vaše vyjádření v následující záležitosti:

v souvislosti s úmrtím Vašeho příbuzného prof. Dr. Ing. Rudolfa Gilberta máme zájem, aby nedošlo k event. zneužití zkušebních značek Vašeho zemřelého příbuzného. Není třeba poznamenávat, že je to v rámci našeho zvýšeného úsilí na úseku naší protipředátelecké činnosti.

Byli bychom velmi rádi, kdybyste nám laskavě sdělil, kolik zkušebních značek se nacházelo v pozůstatosti, o jaké druhy zkušebních značek šlo, byly-li event. vámi znehodnoceny a které (jak jste mně ústně sdělil).

Pokud si tyto zkušební značky ponecháte jako památku na zemřelého příbuzného, pak prosíme o Vaše sdělení, že jste v rámci svých možností učinil, nebo uděláte opatření, která vyloučí jejich zneužití.

Kdybyste si ovšem přál nám tyto zkušební značky věnovat, tak samozřejmě od Vás tento dar přijmeme a učiníme další potřebná opatření, která by sloužila k identifikaci zkušebních značek pravých od padělaných.

Jistě je Vám známo, že ještě za života Vašeho zemřelého příbuzného byly padělaný jeho zkušební značky.

Předem Vám děkujeme za Vaše vyjádření a jsme

s pozdraven

Dr. Jiří Bišák
předseda komise expertů

O osud značek se zajímal i SČSF.

Vážený pane inženýre,

k Vašemu dopisu,opisu neuveřejněného článku a posléze i článku v časopise Filatelie 5/90, sděluji následující fakta.

Přestože nejsem filatelista, jako jediného z členů rodiny i přátel mne již dávno před smrtí prof. Dr. ing. Rudolf Gilbert vysvětlil význam svékušební značky a pověřil mne jejich likvidací v případě smrti a zabránění zneužití, což jak známo, se již za jeho života opakovaně stalo.

Vědomí své choroby a její prognózy, předal mi koncem listopadu 1984 v den nástupu posledního pobytu v nemocnici

- 1/kovové razítko "Gilbert" , které používal k ověřování známek
- 2/kovové razítko "Gilbert" orámované, k ověřování nepoužívané
- 3/kovové razítko "Gilbert" nepoužívané, bez dřevěného držadla
- 4/2 kusy válcového tvaru, kovové, do sebe zapadající a negativní a pozitivní "Gilbert"

Při plném vědomí mne prof. Dr. ing. Gilbert požádal, abych po jeho smrti tato razítka nikomu nevydával a neprodané je zničil a zabránil tak jejich zneužití, což jsem vykonal.

PO jeho smrti 10.12.1984 ve večerních hodinách, jsem následující den za osobní účasti nechal výše uvedené razítka - 5 kusů - zničit. Elektrická oblouka byly zcela poškozené jejich tiskací plochy.

Na svoje svědomí i jest tedy prohlašuji, že od převzetí razítek mou osobou je vyloučeno jejich zneužití či použití.

Přestože tiskové plochy razítek jsou na první pohled znehodnocené a nepoužitelné, musím splnit i přání prof. Gilberta - nikomu je nevydávat. V dolní části dopisu připejuji jejich dnešní otisky.

Ještě podotýkám, že v únoru 1985 jsem byl vyzván OS VB Praha 8, abych zničená razítka předložil, což jsem učinil a vyžádal si o tom potvrzení z jakého popudu či zájmu se toto stalo mi neví znám.

V témže roce jsem byl písemně vyzván předsedou Spolku českých filatelů MUDr. Bizek? o informaci o osudu razítek a telefonicky jsem ho o jejich likvidaci ujistil. Jméno, funkce a organizace jsou možná nepřesně uvedeny.

Tolik tedy k osudukušebních razítek akušební značky "Gilbert".

S pozdravem

MUDr. Zdeněk Gilbert

Otisky výše uvedených razítek:

od 1/ od 2/ od 3/
od 4/

V Brně 19. III. 1990

Odpověď synovce R. Gilberta, pana MUDr. Zdeňka Gilberta, adresovaná K. Rossymu.

K. Rossy se k věci v roce 1990 ve Filatelii vrátil:

hlasy a ohlasy

JEŠTĚ K NEOTIŠTĚNĚMU DOPISU

Gilbert

Gilbert

„Když jsi to již nakoušl, musíš to i dopovědět“, řekl jsem si v duchu ještě před uveřejněním Neotištěného dopisu ve Filatelii 1990/5. Správnost tohoto předsevzetí potvrdil i nečekaně velký ohlas, který jeho obsah vyvolal. Pochopitelně, vždyť každý z nás sběratelů československých známek má ve své sbírce nejen exemplář, jehož pravost byla potvrzena značným razítkem profesora R. Gilberta.

Jedním z prvních, kdo na obsah článku reagoval, byl bývalý předseda redakční rady Filatelie a bývalý tajemník ÚV SČSF dr. František Švarc. Sešli jsme se v sekretariátu svazu v Celetné ulici, abychom si celou záležitost vyjasnili. Vysvětlil mi, jak došlo k tomu, že text otevřeného dopisu pod názvem „Co bude dál, vážený pane profesore?“ nebyl v roce 1984 otištěn. Dopis vzal k sobě s tím, že jej projedná v komisi znalců SČSF, do jejíž posuzovací pravomoci svým obsahem patřil. V návalu práce, neboť v této době byl jak tajemníkem SČF, tak i SČSF, na dopis zapomněl a k jeho uveřejnění proto nedošlo. Uznává to jako svoji chybu, kterou dnes již nelze napravit.

Měl jsem i několik rozhovorů s řadou svých filatelistických přátel na toto téma. Většina z nich schvalovala dodatečné uveřejnění otevřeného dopisu i po šesti letech. Setkal jsem se i s názorem značně odlišným. Text dopisu, i když nepřimo, značně zpochybnil značká razítka pana profesora, zvláště s ohledem na rozšířenou fámu o jejich zcizení. Jeden ze sběratelů dokonce vyslovil pochybnost, zda by pan profesor skutečně písemně odpověděl na můj otevřený dopis po jeho zveřejnění ve Filatelii, neboť v této době měl zlomenou ruku. A zda by splnil svůj příslib o protokolárním znehodnocení značkových razítek. Odpověděl jsem mu, že toto pochopitelně nemohu zaručit, vycházel jsem pouze z jeho příslibu, který sturdil podáním ruky, neboť o jeho čestnosti jsem nikdy nepochyboval.

Abych se dozvěděl, jak bylo se značkovými razítky profesora Gilberta po jeho smrti naloženo, navázal jsem písemný, později i osobní styk s jeho synovcem, který pozůstalost likvidoval. Pan profesor si byl dobře vědom, že v případě jeho úmrtí by mohlo dojít k zneužití značkových razítek, pokud by se dostaly do nepovolaných rukou. Byl si vědom toho, že by byli poškozeni nejen sběratelé, kteří se na něj s důvěrou obraceli, ale i nepřimo jeho jméno, jméno znalce československých i cizích známek, jejichž pravost ověřoval. Se smrtí jistě nepočítal, jako s ní nepočítá nikdo z nás. Nesmírně toužil po tom, aby se dožil roku 1987, roku stého výročí založení Klubu českých filatelistů, jehož byl mnohaletým předsedou a čelným funkcionářem, se kterým byl bytostně spjat více než padesát let.

Proto všechna značková razítka předal koncem listopadu 1984, v den nástupu posledního pobytu v nemocnici svému synovci s tím, aby v případě jeho smrti nikomu je nepředával a neodkladně zničil.

Profesor R. Gilbert zemřel 10. 12. 1984 ve večerních hodinách v nemocnici v Praze na Bulovce v úctyhodném věku 88 let. Následující den byly elektrickým obloukem zničeny tiskačí plochy: kovového razidla „Gilbert“ používaného k ověřování známek; kovového razidla „Gilbert“ v rámečku nepoužívaného k ověřování; kovového razidla „Gilbert“ bez držadla nepoužívaného k ověřování; matrice a patrice do sebe zapadající s pozitivním a negativním „Gilbert“ k zhotovení nových razidel.

Dne 3. 5. 1990 mně bylo umožněno prohlédnout si zničená razidla, matrici a patrici a přesvědčit se o jejich další nepoužitelnosti.

Nevim pochopitelně, kolik razidel používal profesor R. Gilbert během své mnohaleté značkové činnosti. Vim, že musel provést určité úpravy razidel po objevení některého nebezpečného padělků značkové značky. Přikládám zvětšenou reprodukci dvou jeho nejpoužívanějších značkových značek.

Fáma o údajném zcizení značkových razítek pana profesora po jeho smrti se nezakládá na pravdě. Nikomu nepovolanému se nedostaly do rukou a jejich razicí plochy byly neprodleně zničeny podle přání pana profesora.

Českoslovenští sběratelé mohou mít i nadále stejnou důvěru ke značkové značce „Gilbert“, stejně jako za jeho života, kdy se na něj tak často obraceli.

Znehodnocené matrice i značky se dodnes nacházejí v majetku rodiny:

Značkové značky R. Gilberta, znehodnocené svářečkou. Dole původní raznice sloužící k výrobě značek, rovněž znehodnocené.

Je však třeba uvést, že R. Gilbert nikdy nezveřejnil, kolik značek vlastně má – takže uvedený znehodnocený počet nemusí být konečný.

POKRAČOVÁNÍ

FILATELIE 4/2012 • 5